

V. I. LENIN A HAZAFISÁGRÓL ÉS A HAZAFIAS NEVELÉSRŐL*

V. Zverjev

A lenini eszmei örökségben fontos helyet foglal el a szovjet hazafiság szellemében való nevelés kérdése, annak a szovjet hazafiságnak a szellemében, amely a szocialista társadalom fejlesztésének egyik fő mozgató erejét a kommunista párt köré szorosan felzárkózott szovjet nép megbonthatatlan erkölcsi-politikai egységének egyik alapját képezi. V. I. Lenin tanulmányozta a hazafiságnak mint társadalmi jelenségnek a lényegét, feltárta annak osztálygyökereit és a dolgozó tömegek harcában játszott szerepét, érdemének megfelelően értékelte a proletárdiktatúra létrejötte utáni hazafiság új vonásait. Ez lehetővé tette számára a dolgozók hazafias nevelésével kapcsolatos több valóban tudományos következtetés levonását és javaslat megtételét, amelyek napjainkban is aktuálisak.

V. I. Lenin a hazafiság osztálylényegéről

V. I. Lenin a hazafiság, mint társadalmi jelenség történelmi és társadalmi lényegének elemzése közben azokra a gondolatokra támaszkodott, amelyeket Marx Károly és Engels Frigyes fejtett ki ezzel a kérdéssel kapcsolatban. A tudományos kommunizmus megalapozói nagyra értékelték a hazafiságnak a proletár osztályharc fejlesztésében játszott szerepét. A dolgozó tömegek hazafiságában az elnyomók elleni harc nagy lehetőségeit látták. Ugyanakkor szükségesnek tartották a különféle reakciós erők ama kísérleteinek visszaverését is, hogy a széles néptömegek hazaszeretét felhasználják a hazaszeretet nacionalizmussá való átváltoztatására.

Marx Károly és Engels Frigyes rámutatott arra, hogy a hazafiság a különböző osztályok érdekeinek kifejezése, az adott konkrét hazához való viszonya. A burzsoázia igyekszik úgy feltüntetni a saját osztályhazafiságát, mint a nép hazafiságát. Az ő hazafisága azonban nem képes kifejezni az adott nemzet minden osztályának érdekeit. Ez még

* Megjelent a Военно-исторический журнал 1969. 9. számában

a nagy francia forradalom után sem volt sokáig haladó jellegű. „A burzsoázia igazi patriotizmusa — írta Marx Károly — pénzügyi, kereskedelmi és ipari vállalkozásainak kozmopolita jellege miatt merő ámitássá fakult.”¹

A forradalmi harc fejlődése megkövetelte a burzsoázia olyan kísérleteinek leleplezését, hogy a munka és a tőke közötti növekvő ellentmondásokat „hazafias” jelszavakkal elpalástolja, hogy a nacionalizmus talaján elérje az antagonisztikus osztályok összebékítését. Ezt a feladatot hajtotta végre Marx és Engels, amikor A Kommunista Párt Kiáltványában felállította azt a tételt, hogy „a munkásoknak nincs hazájuk”.² Emellett azonban rávilágítottak arra is, hogy a munkások, akik mostohagyermekek az ember ember által való kizsákmányolásán alapuló polgári társadalomban, egyáltalán nem közömbösek országuk, népük sorsa iránt. „Ha nem is tartalmában, de formájában — tanította Marx és Engels — a proletariátusnak a burzsoázia ellen folyó harca eleinte nemzeti.”³ A burzsoázia nemzetközi egyesülése esetén azonban szükséges a proletariátus nemzetközi egyesülése is. Marx és Engels kitűzte a jelszót: „Világ proletárjai egyesüljetek!”⁴ amely attól az időtől kezdve a munkásosztály összes nemzeti csapatait egységes forradalmi tevékenységre szólító harci felhívássá vált.

A hazafiság és ennek történelmi szerepével kapcsolatos marxista nézetek fejlesztéséhez jelentősen hozzájárult G. V. Plehanov, amikor megírta a Hazafiság és szocializmus című művét. Ezt a rendkívül fontos elméleti és gyakorlati problémát azonban teljesen megoldani, a hazafisággal kapcsolatos marxista nézetek jobboldali reformisták és mindenféle kalandorok részéről történő hamisítási kísérleteit kellőképpen visszaverni, az imperializmus korszakában a hazafiság és internacionalizmus marxista elemzését elvégezni csak V. I. Lenin volt képes. „A hazafiság — írta Lenin — egyike a legmélyebb érzéseknek, mely elkülönült hazánk évszázados és évezredes fennállása során gyökeresedett meg.”⁵

Lenin azt tanította, hogy a „hazafiság”, „haza” fogalmakat dialektikusan kell kezelni. „A marxizmus egész szelleme, egész rendszere azt követeli — hangsúlyozta Lenin —, hogy minden helyzetet csak (α) történelmileg; (β) csak más helyzetekkel való összefüggésben; (γ) csak a történelem konkrét tapasztalatával összefüggésben kell vizsgálni.

A haza történelmi fogalom. Más dolog a haza a nemzeti elnyomás megdöntéséért vívott harc korszakában, vagy még pontosabban pillanatában. Ismét más abban a pillanatban, amikor a nemzeti mozgalmak már a távoli múltba tűntek.”⁶

Az a marxista tétel, hogy „a munkásoknak nincs hazájuk”, mutatott rá Lenin, a munkásosztály forradalmi egységére való felhívás, amely „kezdetben nemzeti keretek között kell, hogy berendezkedjen”.

A proletariátus és pártja a társadalom legforradalmibb erejét alkotja.

¹ Marx—Engels Művei. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1968. 17. köt. 515. o.

² Uo. 4. köt. 457. o.

³ Uo. 451. o.

⁴ Uo. 470. o.

⁵ Lenin Művei. Budapest, Szikra Kiadó, 1952. 28. köt. 184. o.

⁶ Lenin Összes Művei. 49. köt. 329. o. (oroszul)

A tőke uralma elleni harcot mindenekelőtt nemzeti keretek között, a saját országában folytatja. A továbbiakban V. I. Lenin rámutatott: „A haza, vagyis az adott politikai, kulturális és társadalmi környezet, a proletariátus osztályharcának legfontosabb tényezője...” és a proletariátus számára egyáltalán nem közömbös, hogy milyen hazában él: az akkori monarchista Németországban, a köztársasági Franciaországban, vagy a despotikus Törökországban.⁷

V. I. Lenin a „hazafias” burzsoázia első világháború alatti sovinizmusát leleplezve hangsúlyozta: „... hogy elbolondítsák a proletariátust és eltereljék figyelmét az egyetlen igazi felszabadító háborúról, a proletariátusnak »saját« országa és az »idegen« országok burzsoáziája ellen irányuló polgárháborújáról — minden ország burzsoáziája ennek a »nagy« célnak az érdekében hazug hazafias frázisokkal igyekszik dicsőíteni, hogy nem fosztogatás és nem területi hódítások céljából törekszik legyőzni ellenfelét, hanem azért, hogy minden más népet »felszabadítson« — saját népe kivételével.”⁸

A munkások osztályérdekei ellenére a sovinszta burzsoázia segítő-társaként lépett fel a II. Internacionálé csaknem minden pártja, amelyek a proletariátus képviselőinek tartották magukat. Szavaikban síkraszálltak az imperialista háború előkészítése és kirobbantása ellen, ugyanakkor a háború kezdetén megszavazták a hadihiteleket, ami egyenértékű volt a dolgozók érdekeinek elárulásával és a II. Internacionálé csődjét jelentette.

Az imperialista háborúban csak a lenini bolsevik párt helyezkedett a V. I. Lenin ez időben írt műveiben pontosan megfogalmazott, következetes osztály-internacionalista álláspontra. V. I. Lenin feltárta a burzsoá „honvédelem” osztálygyökereit, amikor rámutatott arra, hogy ennek alapja „... a kiváltságos munkások kis rétegének szövetsége saját nemzeti burzsoáziájával a munkásosztály tömegei ellen...”⁹

A burzsoázia a jelen körülmények között hazafiságellenes, mutatott rá Lenin. Egyes országokban, különösen azokban, amelyek nemzeti-felszabadító harcot folytatnak, néha felléphet ebben a harcban általános — nemzeti hazafias és demokratikus álláspontról, de amikor a folyamat eléri a magántulajdonát, elfelejti a haza — és függetlenség szeretetéről szóló összes frázisait. Ebben az esetben a burzsoázia eladja a hazáját és alkudozásba kezd a népe ellen bármiféle külföldivel.¹⁰ Az orosz burzsoázia például a polgárháború alatt aktívan együttműködött a különböző nemzetiségű intervenciókkal, hogy külföldi szuronyok segítségével vérbefojtsa az Oroszországban győzedelmeskedett szocialista forradalmat.

A polgári társadalomban az egyetlen valódi és következetesen hazafias osztály a proletariátus. Vlagyimir Iljics 1914 decemberében „A nagy-oroszok nemzeti büszkeségéről” című művében, a kapitalizmus nyílt és álcázott apologetikusainak a proletariátus és pártja ellen intézett kiro-

⁷ Lenin Művei. Budapest, Szikra Kiadó, 1968. 17. köt. 176. o.

⁸ Uo. 21. köt. 14–15. o.

⁹ Uo. 22. köt. 111. o.

¹⁰ Uo. 28. köt. 11. o.

hanásait visszaverve, és visszautasítva azokat a vádakát, amelyek az elkezdődött világháborúval kapcsolatban a „hazafiság hiányáról” szölkak, arról írt, hogy a proletariátust és pártját teljesen áthatja a nemzeti büszkeség érzése és éppen ezért gyűlölik különösen a saját rab múltjukat és rab jelenüket.”¹¹ A társadalom forradalmi átalakulása, a szabadságért, a független, demokratikus és köztársasági Oroszországért való harc — ez volt abban az időben V. I. Lenin elgondolása szerint az igazi hazafiak feladata. A bolsevik leninisták igaz hazafisága visszatükröződött a kiadott jelszavaikban is: a saját kormányuk vere sége az imperialista háborúban, és az imperialista háború polgárháborúvá való átváltoztatása.¹²

A kommunisták, tanította Lenin, nem absztrakt módon, hanem konkrét-dialektikus módon kell hogy értékeljék a háborút. „Mi marxisták — mondotta Lenin — abban különbözünk a pacifistáktól is, az anarchistáktól is, hogy elismerjük annak szükségességét, miszerint minden háborút külön, történelmileg (Marx dialektikus materializmusának szempontjából) kell tanulmányozni.”¹³ A marxisták éppen ezért léptek és lépnek fel határozottan minden fajta igazságtalan háború ellen, és aktívan támogatják a felszabadító, imperialistaellenes, forradalmi háborúkat. Míg az igazságtalan, imperialista háborúkban a dolgozó tömegek hazafisága mély ellentmondásban van a háborúk okaival és céljaival, addig az igazságos háborúkban, és különösen a forradalmi háborúkban ilyen ellentmondás nincs, ami kiváltja a bennük részt vevő dolgozó tömegek olyan irányú rendkívül tudatos és aktív törekvését, hogy kivívják az ellenség feletti győzelmet.

Ez az igen fontos körülmény döntő befolyást gyakorol a háború menetére és kimenetelére, mivel jelenleg a háborúkat nem a zsoldosok elszigetelt kasztjai, hanem a népek folytatják. „A győzelmet minden háborúban végeredményben azoknak a tömegeknek harci szelleme határozza meg, amelyek a csatatéren vérüket ontják.”¹⁴

V. I. Lenin már 1917 októbere előtt megalapozta a haza imperialista agresszió elleni fegyveres védelméről szóló tanítását, amikor kategórikusan elutasította a rabló imperialista háborúban a „haza védelmének” jelszavát.

V. I. Lenin a szovjet hazafiságról és annak sajátosságairól. A szocialista forradalom győzelme után kialakulnak a dolgozóknak ahhoz a szocialista hazához való hazafias viszonyoknak elvileg új vonásai, amelyben ők „mostohagyermekből” az ország valódi gazdáivá váltak.

V. I. Lenin, rámutatva az új, szovjet hazafiság születésére, a Szovjetek VIII. kongresszusán 1920 decemberében a következőket mondta: „Annak az embernek a hazafisága, aki inkább három évig éhezik, mintsem Oroszországot odaadja a külföldieknek, igazi hazafiság, amely nélkül három évig nem tarthattuk volna magunkat. Enélkül a hazafiság nélkül nem tudtuk volna megvalósítani a Szovjet Köztársaság vé-

¹¹ Uo. 21. köt. 95. o.

¹² Uo. 21. köt. 20. o.

¹³ Lenin Összes Művei 36. köt. 311. o. (oroszul)

¹⁴ Lenin Művei. Budapest, Szikra Kiadó, 1951. 31. köt. 131. o.

delmét, a magántulajdon megsemmisítését... Ez a legkiválóbb forradalmi hazafiság.”¹⁵

A szovjet állam kialakulásával új módon vetődött fel az ország védelmének kérdése is. A kérdés éles voltát meghatározta a katonai intervenció és a belső ellenforradalom próbálkozásai. Ezért V. I. Lenin az októberi forradalom győzelme után hamarosan, 1918 márciusában kijelentette: „1917. október 25-e óta mi honvédők vagyunk. Mi a »haza védelme« álláspontján vagyunk, de az a honvédő háború, amely felé haladunk, a szocialista hazáért, a szocializmusért mint hazáért, a Szovjet Köztársaságért, mint a szocializmus világhadseregének *osztagáért* folyó háború lesz.”¹⁶ Vlagyimir Iljics kitartóan bizonyította azt, hogy „minden forradalom csak akkor ér valamit, ha meg tudja védeni magát...”¹⁷

A szocialista Haza védelme a dolgozók azon harcának törvényszerűsége, amelyet a világimperializmussal vívnak a proletár forradalom győzelméért és vívmányainak megszilárdításáért. V. I. Lenin a párt VIII. kongresszusán a következőket mondta: „... ha ezt a háborút fokozott eréllyel, fokozott hősiességgel folytatjuk, ez csak azért van, mert a világon először jött létre egy olyan hadsereg, olyan fegyveres erő, amely tudja, miért harcol, s a hihetetlenül súlyos áldozatokat hozó munkások és parasztok a világon először ismerik fel világosan, hogy a szocialista Szovjet Köztársaságot, a dolgozóknak a kapitalisták fölötti hatalmát, a proletár szocialista világforradalom ügyét védjük.”¹⁸

Vlagyimir Iljics különös figyelmet szentelt a *szovjet hazafiság tudatos és hatékony jellegének*. „A munkástömegek — hangsúlyozta Lenin — sohasem túrnék el ezeket a szenvedéseket, az éhségnek ezeket a gyötrelmeit, amelyekre az antant katonai beavatkozása kárhozhatja őket..., ha a munkások nem értenék meg, hogy a szocializmus ügyét védik Oroszországban is és az egész világon.”¹⁹

Eppen a Vörös Hadseregben mutatkozott meg különösen erősen a szovjet hazafiság tudatos és hatékony jellege. A súlyos harcokban kb. 15 ezer vöröskatonát, parancsnokot és politikai munkást tüntettek ki a végrehajtott hőstettekért a köztársaság akkori legmagasabb kitüntetésével, a Vörös Zászlórenddel. Több mint 350 katonai alakulatot, csapatot és katonai tanintézetet tüntettek ki forradalmi Vörös Díszzászlóval és harci érdemrendekkel. A háborús Vörös Zászlórend díszítette a lenini Komszomol zászlaját. Ez az ifjúságnak a polgárháborúban tanúsított tömeges méretű hősiességéről tanúskodott.²⁰

A párt 1919 márciusában tartott VIII. kongresszusa hangsúlyozta, hogy hadseregünk „a szó valódi értelmében vett *össznépi* hadsereggé válik, mert a szocialista közösségben nem maradnak parazita-kizsákmányoló, kulák elemek... Az ilyen hadsereg, vagyis a jól kiképzett és felfegyverzett, szocialista módon megszervezett nép, a leghatalma-

¹⁵ Lenin Összes Művei. 42. köt. 124. o. (oroszul)

¹⁶ Lenin Művei. Budapest, Szikra Kiadó, 1952. 27. köt. 152. o.

¹⁷ Uo. 28. köt. 117. o.

¹⁸ Uo. 29. köt. 219—220. o.

¹⁹ Uo. 28. köt. 457. o.

²⁰ Lásd: «История Коммунистической Партии Советского Союза», том третий, книга вторая. М., 1953, стр. 561.

sabb hadsereg lesz azok között, amelyeket a világ ismert.”²¹ Az össznépi hadseregről szóló lenini tézis az SZKP XXII. kongresszusán elfogadott programban testesült meg.

A szovjet nép és fegyveres erőinek egysége rendkívül szemléletes módon mutatkozott meg a Nagy Honvédő Háború éveitől kezdve. Az egész ország katonai táborrá vált. Mind a hátszág, mind a front egységes volt a fasizmussal vívott harcban. A fronton végrehajtott hőstettekért több mint 7 millió embert tüntettek ki érdemrendekkel és érdemérmekkel; 11 603 harcos kapta meg a Szovjetunió Hőse kitüntetését.²² A szovjet dolgozók a hátszágban egész tevékenységük alapjává a kommunista párt által kiadott „Mindent a front számára, mindent a győzelemért!” jelszót tették. Több mint 16 millió dolgozót tüntettek ki „Az 1941—45-ös Nagy Honvédő Háborúban végzett hősi munkáért” érdemérmekkel.²³ A frontközeli kerületek lakossága a hősi munkája mellett erejéhez mérten támogatta a szovjet hadsereget, ezekben az években a Szovjetunió sok polgára fegyvert ragadva bekapcsolódott a partizánharcba. Elég megemlíteni azt, hogy a szovjet föld felszabadításáért folyó harcokban csak 1944-ben több mint 250 ezres létszámú partizánhadsereg vett részt, amelynek a tevékenységét katonai parancsnokság koordinálta. Katonáink fegyveres harca a hitlerista területrablókkal, az ellenség feletti győzelemért végzett hősi munka, tömeges partizánmozgalom az ellenség hátában — mindezek a nép hazafias hőstettének alkotórészei, annak a tudatos magatartásnak a bizonyítékai, amelyet az összes szovjet polgárok tanúsítottak a szocialista hazáért védelmében.

A szovjet hazafiságnak a V. I. Lenin által többször említett fontos sajátossága a *proletár internacionalizmussal való szerves egysége*. A szovjet állam létezésének első napjaitól kezdve a kommunista párt, országunk minden dolgozója megértette azt, hogy a proletárforradalomnak a Szovjetunióban folyó szocialista építés sikereinek hatalmas nemzetközi jelentősége van, hogy ezek a világforradalmi folyamat fejlődésének igen fontos tényezőit képezik.

A breszti békéért folyó harc időszakában V. I. Lenin határozottan visszautasította a „baloldali” kalandorokat, akik megpróbálták belevonni a szovjetköztársaságot a számára halálosan veszélyes háborúba Németországgal. Lenin emellett megdönthetetlenül beszélytette, hogy a szovjethatalom megőrzése jobb segítség a világforradalom számára, mint a „baloldaliak” hurrá-hazafias jelszavai. Nem véletlen — mondta Vlagyimir Iljics —, „hogy az orosz burzsoázia most igyekszik bennünket beletaszítani a forradalmi háborúba, mikor az számunkra teljesen lehetetlen.”²⁴

V. I. Lenin azt tanította, hogy meg kell erősíteni a szovjethatalmat, amely a szocializmus erős bástyája. Oroszország dolgozóinak hazafisága, akik a saját szovjethatalmukat védelmezik, egyúttal az internacionalizmusunk legfelsőbb megjelenési formája is. A világ dolgozói a Szov-

21 КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК, т. III, М., 1953, стр. 439.

22 50 лет Вооруженных Сил СССР, М., 1968, стр. 468.

23 Великая Отечественная война Советского Союза, 1941—1945, краткая история, М., 1967, стр. 562.

24 *Lenin Művei*. Budapest, 1952. Szikra Kiadó. 27. köt. 171. o.

jetuniót mindig saját osztály-hazájuknak tartották. A polgárháborúnak határozata mondja — „az imperialistáknak a Szovjet Szocialista Közéveiben támogatták Szovjet-Oroszországot, és a III. Kommunista Internacionálé nem egyszer hívta fel a világ proletárijait, hogy védelmezzék a szovjet államot, mert — amint a Komintern 1928-as VI. kongresszusának határozata mondja — „az imperialistának a Szovjet Szocialista Köztársaságok elleni harcában aratott győzelme nemcsak a Szovjet szocialista Köztársaságok Szövetsége proletariátusának vereségét jelentené, hanem a nemzetközi proletariátus egész létezése alatt elszenvedett legsúlyosabb vereségét is.²⁵

A Szovjetunió dolgozói a maguk részéről mindig rendkívüli figyelmet fordítottak saját internacionalista kötelességük teljesítésére. Elég megemlíteni pl. a Mongóliában, Kínában folyó nemzeti-felszabadító mozgalom segítségét, a köztársasági Spanyolország támogatását, a szovjet népnek a fasizmussal vívott titáni harcát és a Szovjet Fegyveres Erők felszabadító misszióját Európában és Ázsiában az 1941—1945-ös években.

A második világháború befejezése után kialakult a szocialista világrendszer.

A Szovjetunió polgárainak hazafisága ma nem korlátozódik csak a saját hazájuk iránti szeretetre, hanem a szocialista államok egész közösségére vonatkozik. A Szovjetunió mindig kész megadni a szocialista országoknak a szükséges erkölcsi, anyagi és katonai segítséget, amelyért ezeknek az országoknak a népei igaz szeretettel és tisztelettel fizetnek. Ernst Thälmann, a német kommunisták vezére mondta annakidején, hogy a Szovjetunióhoz való viszony minden kommunista számára kritérium kell hogy legyen.²⁶ Az SZKP XXIII. kongresszusán Kádár János kijelentette, hogy „a Szovjetunióhoz való elvi, elvtársi viszony mindig az internacionalizmus próbaköve volt, és most is az maradt. Szovjetellenes kommunizmus nem volt, nincs és sohasem lesz”.²⁷

W. Gomułka a kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozásán elhangzott felszólalásában különösen hangsúlyozta:

„A Szovjetunió az antiimperialista front fő bástyája.

Semmi és senki nem tudja kitörölni a Szovjetuniónak az antiimperialista világfronton játszott vezető szerepét...

Mindenki, aki a Szovjetunió ellen lép fel, akarva vagy akaratlanul az amerikai imperializmus kezére játszik.”²⁸

A szovjet nép közreműködik Kuba pozícióinak megerősítésében, segítette és segíti a vietnami népet, hogy kellőképpen szembeszállhasson az Egyesült Államok imperialista agressziójával, támogatja az arab né-

25 Коммунистический Интернационал в документах 1919—1932 гг. М., 1933. стр. 780.

26 Lásd: „Красная звезда”, 1968. december 29.

27 XXIII съезд Коммунистической партии Советского Союза Стенографический отчет т. I. М., стр. 292.

28 «Правда», 1969. június 9.

pekét az izraeli agresszió következményeinek felszámolásáért folyó igazságos harcukban.

Az SZKP KB plénumának 1969. június 26-án hozott, „A kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozásának eredményeiről” című határozatában külön hangsúlyt kapott az, hogy „a szocialista rendszer tömörítésének ügyében fő irányzat a szocialista internacionalizmus elveinek szakadatlan megvalósítása, a szocialista államok nemzeti és nemzetközi feladatainak helyes összeegyeztetése, a testvéri kölcsönös segítség és kölcsönös támogatás fejlesztése. A tanácskozás teljes erővel jelentette ki, hogy a szocializmus védelme a kommunisták internacionalista kötelessége.”²⁹

V. I. Lenin a szovjet hazafiság más fontos megkülönböztető sajátosságai között említette a hazánk ellenségei ellen irányuló osztálygyűlöletet. Ellenfeleink, új katonai kalandokat készítve elő, igyekeznek ideológiai diverziók útján aláásni a szovjet embereknek az SZKP iránt megnyilatkozó bizalmát, igyekeznek kétséget kelteni körükben a kommunista társadalom felépíthetőségét illetően.

Az ideológiai diverzánsok első soraiban az Egyesült Államok, a Német Szövetségi Köztársaság és néhány más állam imperialistái haladnak. Aktívan segítik őket a „baloldali” doktríner-maoisták. Ez utóbbiak a nagyhatalmi sovinizmus, az avantgardizmus útjára léptek, és a proletár, internacionalizmus elvei ellenére szakadár tevékenységet folytatnak a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom soraiban, kezére játszva ezzel a világimperializmusnak.

Az SZKP XXIII. kongresszusa, V. I. Lenin végrendeletét követve, igen élesen vetette fel az ideológiai munka erősítésének, és nevezetesen a szovjet állampolgárok, különösen pedig az ifjúság katonai-hazafias nevelésének kérdését.³⁰ Ennek szükségességét hangsúlyozták az SZKP KB-nak a XXIII. kongresszus után tartott plénumai is. A párt, társadalmi, állami és katonai szervezetek széles körű tevékenységet bontakoztattak ki az ország lakosságának különböző rétegei körében folytatott katonai-hazafias nevelés terén.

A szovjet nép forradalmi, munka és harci dicsőségének helyeire szervezett négy össz-szövetségi menet (1965—1968), amelyeket a Komzsol központi bizottsága a DOSZAAF-fal, a szakszervezetekkel, a „Znányie” Össz-szövetségi Társulattal együtt szervezett, a szovjet állampolgárok tízmillióit vonta be a katonai-hazafias munkába. A „vörös nyomkeresők” — pionírok mozgalma, akik a saját vidékük, kerületük, városuk történetének hősi lapjait kutatják, megállapítják a haza elesett védelmezőinek nevét, a „Zarnyica” össz-szövetségi pionír katonai-sportjáték —kiszélesítették a serdülők és isolások körében folytatott katonai-hazafias tevékenység körét. A katonai dicsőség új múzeumait és emlékszobáit hozzák létre, szoros kapcsolatokat teremtenek a veteránokkal, jelentősen megerősödnek a dolgozó kollektívákkal, az oktatási intézményekkel, alkotó szövetségekkel tartott katonai-patronáló kapcsolatok.

²⁹ Уо. június 27.

³⁰ Lásd: „XXIII

съезд Коммунистической партии Советского Союза. Стенографический отчет”.

т. 1, стр. 93.

Az új emlékművek, obeliszkok, öröktűzek ezrei örökítik meg a forradalmárok, a szocializmus országunkban való építőinek és védelmezőinek hőstetteit. A koszorúzások, a pionír gyűlések, a Komszomol-tag-sági könyvek ünnepélyes átnyújtása, a dicsőséges hadtörténeti dátumoknak szentelt gyűlések, a harcok résztvevőivel való találkozások — mindezek ma a tömegek hazafias nevelésének általánosan elterjedt, rendkívül eredményes formái.

A dolgozók katonai-hazafias nevelésének terén fontos feladatai vannak a hadtörténet tudományának. Amint a párt Központi Bizottsága rámutat, a szocialista hazafiság és proletár internacionalizmus, a szovjet nép forradalmi-hazafias hagyományainak szellemében kell hogy nevelje a szovjet embereket.³¹ És a szovjet hadtörténetészek sikeresen való-sítják meg az SZKP Központi Bizottságának útmutatásait. Tudományosan feldolgozzák a legaktuálisabb történelmi problémákat, a marxista — leninista módszertan álláspontjáról értékelik és magyarázzák az eseményeket, határozottan leleplezik a burzsoá történelemhamisítókat. Most a szovjet nép, az egész haladó emberiség arra készül, hogy méltóan ünnepelje meg V. I. Lenin 100. jubileumát. V. I. Leninnek a hazafisággal kapcsolatos eszméi és következtetései felbecsülhetetlen értéket jelentenek a marxizmus kincsestárában. Alapját képezik annak a szervező munkának, amelyet a párt folytat a dolgozók katonai-hazafias nevelése terén, elősegítik Hazánk népei erkölcsi-politikai egységének és fegyveres erőinek további erősítését.

31 Lásd: «Вопросы истории КПСС» 1969. 4. sz. 3., 4. o.